

"Sırr-ı vahdetle kâinat öyle cesîm ve cismanî bir melâike hükmünde olur ki..." Kainat nasıl cesim ve cismani bir melaike oluyor?

"Cinslerine göre, kâinattaki mevcudatın envâına göre, vazife-i ibadetleri tenevvü ediyor. Bir hükûmetin muhtelif dairelerde muhtelif vazifedarları gibi, saltanat-ı rububiyet dairelerinde vezâif-i ubudiyeti ve tesbihatı öyle tenevvü ediyor. Meselâ, Hazret-i Mikâil, yeryüzü tarlasında ekilen masnuât-ı İlâhiyeye, Cenâb-ı Hakkın havliyle, kuvvetiyle, hesabıyla, emriyle, bir nâzır-ı umumî hükmündedir, tabir caizse umum çitfçi-misal melâikelerin reisidir. Hem Fâtır-ı Zülcelâlin izniyle, emriyle, kuvvetiyle, hikmetiyle, umum hayvânâtın mânevî çobanlarının reisi, büyük bir melek-i müekkeli vardır."

"İşte, madem şu mevcudat-ı hariciyenin her birisinin üstünde birer melek-i müekkel var olmak lâzım gelir, tâ ki o cismin gösterdiği vezâif-i ubudiyet ve hidemât-ı tesbihiyelerini âlem-i melekûtta temsil etsin, dergâh-ı Ulûhiyete bilerek takdim etsin. Elbette, Muhbir-i Sâdıkın rivayet ettiği melâikeler hakkındaki suretler gayet münasıptır ve makuldür. Meselâ, ferman etmiş ki, bazı melâikeler bulunur, kırk başı veya kırk bin başı var. Her başta kırk bin ağız var. Her bir ağızda kırk bin dille, kırk bin tesbihat yapar. Şu hakikat-i hadisiyenin bir mânâsı var, bir de sureti var."

"Mânâsı şudur ki: Melâikenin ibâdâtı hem gayet muntazamdır, mükemmeldir; hem gayet küllîdir, geniştir."

"Ve şu hakikatin sureti ise şudur ki: Bazı büyük mevcudat-ı cismaniye vardır ki, kırk bin baş, kırk bin tarzla vezâif-i ubudiyeti yapar. Meselâ, semâ güneşlerle, yıldızlarla tesbihat yapar. Zemin, tek bir mahlûk iken, yüz bin baş ile, her başta yüz binler ağız ile, her ağızda yüz binler lisan ile vazife-i ubudiyeti ve tesbihat-ı Rabbâniyeyi yapıyor. İşte, küre-i arza müekkel melek dahi, âlem-i melekûtta şu mânâyı göstermek için öyle görülmek lâzımdır. Hattâ, ben mutavassıt bir badem ağacı gördüm ki, kırka yakın baş hükmünde büyük dalları var. Sonra bir dalına baktım; kırka yakın dili hükmünde küçük dalları var. Sonra o küçük dalının bir diline baktım; kırk çiçek açmıştır. O çiçeklere nazar-ı hikmetle dikkat ettim. Her bir çiçek içinde kırka yakın incecik, muntazam püskülleri, renkleri ve san'atları gördüm ki, herbiri Sâni-i Zülcelâlin ayrı ayrı birer cilve-i esmâsını ve birer ismini okutturuyor. İşte, hiç mümkün

müdür ki, řu badem ağacının Sâni-i Zülcelâli ve Hakîm-i Zülcemâli, bu câmid ağaca bu kadar vazifeleri yükletsin; onun mânâsını bilen, ifade eden, kâinata ilân eden, dergâh-ı İlâhiyeye takdim eden, ona münasip ve ruhu hükmünde bir melek-i müekkeli ona bindirmesin?"(1)

Yukarıda, Üstad'ın da belirttiği gibi, her bir mevcudun vekil bir meleği vardır. Hatta yağmur ve kar tanelerinden tut, ta arşa kadar, her şeye nezaret ve vekalet eden bir melek vardır. Böyle olunca, elbette kainatın umumundan sorumlu ve umumuna vekalet ve nezaret eden bir melek de olacaktır. O zaman, kainatta bir nevi büyük ve ihatalı bir melek aracı ve vasıtası oluyor. Tıpkı ceset ile ruh gibi, kainatın umumundan sorumlu melek, bir nevi kainat cesedine ruh oluyor. Bu manayı uzaktan uzağa hissedilen felsefe, kainatın ruhu hükmünde olan meleğe "kamu tanrı" adını vermiş.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Dokuzuncu Söz, Birinci Maksat](#).